

Bruxelles, 29.6.2021.
C(2021) 4838 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE

**Smjernice EU-a za siguran nastavak aktivnosti u kulturnim i kreativnim sektorima –
COVID-19**

KOMUNIKACIJA KOMISIJE

Smjernice EU-a za siguran nastavak aktivnosti u kulturnim i kreativnim sektorima – COVID-19

I. Kulturni sektori EU-a i pandemija bolesti COVID-19

Kulturni i kreativni sektori i industrije (CCSI), odnosno kulturni i kreativni industrijski ekosustav, imali su važnu ulogu u dosad nezabilježenim okolnostima koje je stvorila pandemija bolesti COVID-19. Tijekom krize ponovno se pokazalo koliko je kultura važna za dobrobit¹ i mentalno zdravlje ljudi. Kultura je pomogla ljudima da se nose s posljedicama ograničavanja kretanja i fizičkih i socijalnih kontakata, a zahvaljujući angažmanu i kreativnosti CCSI-ja došla je do publike uz pomoć inovativnih virtualnih okruženja. Sveobuhvatna ograničenja koja su uvedena od izbijanja bolesti COVID-19 posebno su teško pogodila CCSI: prekinute su mnoge aktivnosti zbog zatvaranja javnih prostora, otkazivanja događanja, festivala i obilazaka te drastičnog smanjenja mobilnosti kulturnih djelatnika i optjecaja kulturnih djela.

U Godišnjem izvješću o jedinstvenom tržištu za 2021.² potvrđeno je da je kulturni i kreativni ekosustav jedan od najpogođenijih industrijskih ekosustava u EU-u. U njemu je pojašnjeno da „to posebno vrijedi za aktivnosti povezane s mjestima i posjetima: izvedbene umjetnosti i sektore „baštine” (npr. glazba uživo, kazališta, cirkus, festivali, kinematografi, muzeji i mjesta kulturne baštine). Primjerice, kinooperateri u EU-u izvijestili su o padu prodaje ulaznica od 70 % 2020., broj posjeta koncertnim prostorima smanjen je za 76 % (smanjenje prihoda od 64 %), a muzeji bilježe gubitak prihoda do između 75 % i 80 % (u popularnim turističkim regijama).” Taj je učinak dodatno vidljiv iz smanjenja od oko 35 % naknada koje naplaćuju organizacije za kolektivno ostvarivanje prava autora i izvođača, a očekuje se da će se 2021. i 2022. ti prihodi nastaviti smanjivati³.

Na više agregiranoj sektorskoj razini podaci Eurostata o dodanoj vrijednosti pokazuju da je 2020. najveći postotni pad u odnosu na 2019. zabilježen u umjetničkim, zabavnim i rekreacijskim aktivnostima (vidjeti sliku 1.). Taj je pad posebno vidljiv u drugom i četvrtom tromjesečju, što odgovara razdoblju najvećih valova pandemije⁴. Udio tih aktivnosti u ekosustavu je velik.

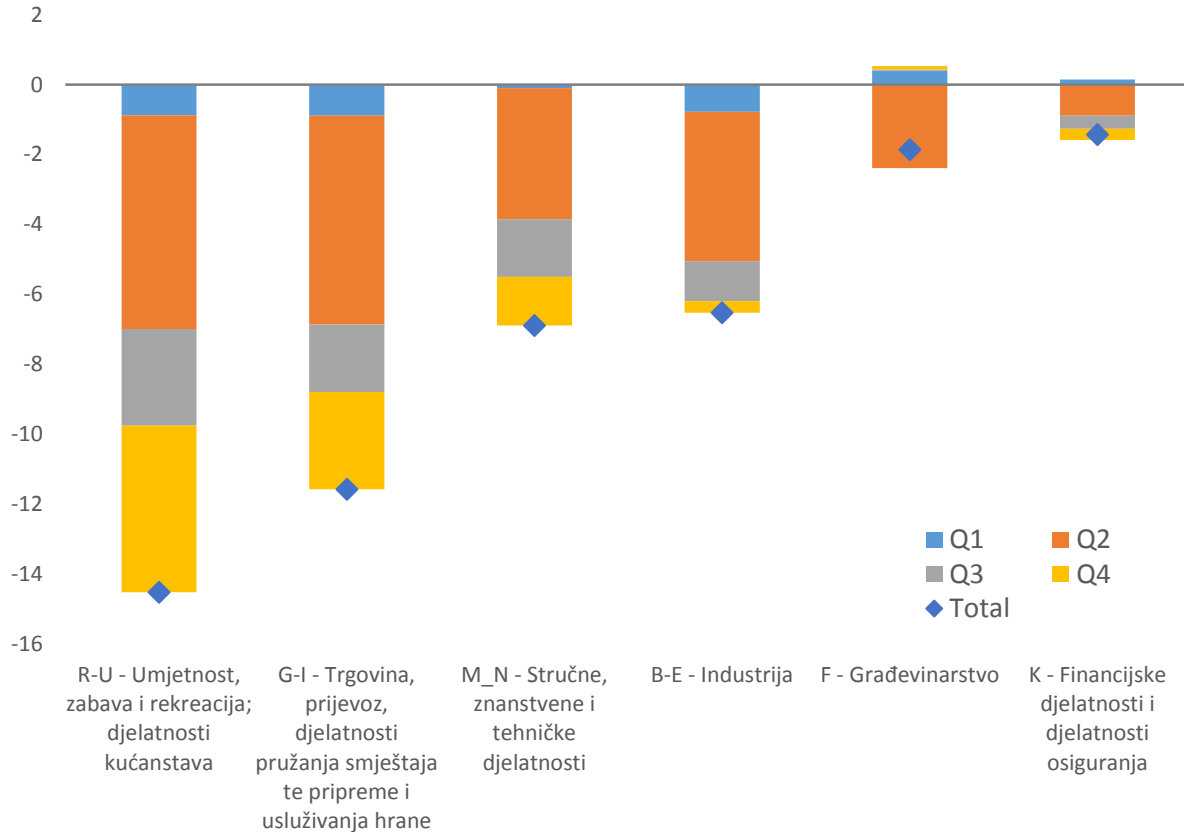
¹ Na konferenciji održanoj 10. svibnja 2021. raspravljalo se o dimenziji mentalnog zdravlja u pandemiji bolesti COVID-19; https://ec.europa.eu/health/non_communicable_diseases/events/ev_20210510_en

² Radni dokument službi Komisije „Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu za 2021.”, priložen Komunikaciji „Ažuriranje nove industrijske strategije 2020.: izgradnja snažnijeg jedinstvenog tržišta za oporavak Europe”, SWD(2021) 351; 5. svibnja 2021.

³ *Rebuilding Europe – the cultural and creative economy before and after the COVID-19 crisis* (Ponovna izgradnja Europe – kulturno i kreativno gospodarstvo prije i nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19), EY (siječanj 2021.).

⁴ Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu za 2021.

Slika 1.: Bruto dodana vrijednost, 2020. Postotna promjena u odnosu na isto razdoblje prethodne godine

Kultura i CCSI važni su za održiv oporavak EU-a, veću otpornost naših društava i, općenitije, naš europski način života, s obzirom na mnoge prednosti koje omogućuju. Potrebno je koordiniranije i prilagođenije djelovanje u svim državama članicama kako bi se tom sektoru omogućili siguran i postupan nastavak aktivnosti te veća otpornost i pripravnost za buduće krize. Osim toga, potrebna mu je jasna perspektiva.

Komisija je poduzela nekoliko mjera kojima se dopunjuje i podupire djelovanje država članica povezano s ublažavanjem posljedica pandemije na kulturni i kreativni sektor. Već je ostvario koristi od međusektorskih hitnih mjera odgovora EU-a i ciljane potpore iz financijskih instrumenata EU-a, a primit će i potporu za uključiv i održiv oporavak i otpornost u okviru novog višegodišnjeg financijskog okvira (2021.–2027.) i instrumenta NextGeneration EU.^{5,6}

Povećanje procijepljenosti ulijeva optimizam da će se širenje bolesti COVID-19 znatno smanjiti pa su države članice postupno počele razmatrati i provoditi ukidanje ograničenjâ. To vrijedi i za područje kulture – dopušta se ponovno otvaranje kulturnih mjesta te održavanje aktivnosti i

⁵ <https://ec.europa.eu/culture/resources/coronavirus-response>
https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_hr

⁶ Komisija je u proljeće 2020. pokrenula dvije nove platforme radi poticanja razmjene dobre prakse u sektorima i među državama članicama EU-a: Creatives Unite je platforma CCSI-ja namijenjena tim sektorima i platforma za države članice EU-a koja omogućuje razmjenu dobre prakse među predstavnicima ministarstava kulture.

dogaćanja. S obzirom na dinamičan razvoj pandemije odluke o ukidanju ograničenja su teške. Isto tako, postoje velike razlike u mjerama koje se poduzimaju na nacionalnoj razini.

Kako bi se pomoglo državama članicama u donošenju tih odluka, u Komunikaciji „Zajednički pristup sigurnom i održivom ponovnom otvaranju”⁷ najavljene su smjernice za sigurno ponovno otvaranje kulturnog sektora u području glazbe, audiovizualnih umjetnosti, izvedbenih umjetnosti, izložbenih prostora kao što su muzeji ili galerije, knjižnice i mjesta kulturne baštine. Cilj je ovih smjernica olakšati državama članicama izbor odgovarajućih mjera i njihovu koordinaciju na razini EU-a. One obuhvaćaju dvije ključne dimenzije: **sigurno ponovno otvaranje** kulturnog sektora i njegov **održiv oporavak**.

Smjernice su predstavljene u kontekstu postupnog poboljšanja stanja javnog zdravlja u EU-u⁸ na temelju nedavnog povećanja opskrbe cjepivom i razine procijepljenosti u kombinaciji s manjim brojem novih slučajeva zaraze i smrtnih slučajeva, većim brojem skupina stanovništva zaštićenih od bolesti i postojećim nefarmaceutskim intervencijama u svim državama članicama⁹. Iako zasigurno postoji prostor za optimizam, virus SARS-CoV-2 i dalje se širi u velikom dijelu EU-a/EGP-a, a dodatna su prijetnja varijante koje izazivaju zabrinutost i koje zahtijevaju kontinuirani nadzor, pripravnost i pažljivu procjenu rizika.

II. Smjernice EU-a za sigurno ponovno otvaranje kulturnih i kreativnih sektora

Važno je napomenuti da su pilot-događanja organizirana u različitim okruženjima CCSI-ja u cijelom EU-u pokazala da je **s prijenosom virusa na kulturnim događanjima ili u njihovoj okolini povezan nizak broj slučajeva bolesti COVID-19**. Za sigurnu organizaciju tih događanja bili su bitni posebni zahtjevi za sudjelovanje i praćenje podataka o njima.

Ovim se smjericama EU-a utvrđuje **zajednički pristup na razini EU-a za koordiniran i siguran nastavak aktivnosti u kulturnim i kreativnim sektorima**. Cilj im je omogućiti potrebnu fleksibilnost kako bi se u obzir uzele različite epidemiološke situacije u državama članicama, prilagodili napretku u ublažavanju pandemije i osigurala interoperabilnost s drugim EU-ovim i međunarodnim instrumentima i standardima. Temelje se na doprinosu Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC) i razmjenama informacija s Odborom za zdravstvenu sigurnost (HSC) u svibnju 2021.

Smjernice EU-a prikazane su u nastavku u obliku:

- općih načela i pokazatelja i

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0129&qid=1623909708704&from=HR>

⁸ ECDC, stranica s pregledom tjednih podataka o bolesti COVID-19 po zemljama: <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/country-overviews>

⁹ Brza procjena rizika ECDC-a: *Assessing SARS-CoV-2 circulation, variants of concern, non-pharmaceutical interventions and vaccine rollout in the EU/EEA* (Procjena cirkulacije virusa SARS-CoV-2, varijanti koje izazivaju zabrinutost, nefarmaceutskih intervencija i uvođenje cjepiva u EU-u/EGP-u), 15. ažurirana verzija, 10. lipnja 2021., <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-sars-cov-2-circulation-variants-concern>

- preporuka.

Države članice potiču se na primjenu ovih smjernica, koja je, uz potpuno poštovanje supsidijarnosti, i dalje dobrovoljna.

1. Opća načela za sigurno ponovno otvaranje kulturnog sektora i pokazatelji

a) Procijepljenost

Dostatna procijepljenost stanovništva ključna je za sigurno šire ponovno otvaranje društva, uključujući kulturne ustanove. Postupno se približavamo cilju procijepljenosti najmanje 70 % odraslog stanovništva do ovog ljeta¹⁰, ali velik broj ljudi još uvijek nije cijepljen. Stoga je ključno **planirati faze ponovnog uvođenja društvenih aktivnosti** na temelju epidemiološke situacije i iskustva o načinima učinkovitog smanjenja rizika od zaraze u svakoj fazi.

b) Okruženja i konteksti

Kulturne ustanove događanja organiziraju u različitim okruženjima (npr. zatvoren ili otvoren prostor, kretanja gostiju, primjerice, dok traže kupljena ili slobodna mjesta), a ljudi se na tim događanjima okupljaju u različitom broju. Bitno je imati na umu koliko se protok kretanja može kontrolirati i moguće razine interakcije. Rizik od prijenosa smanjuje se mjerama kao što su nefarmaceutске intervencije, ali se ne može u potpunosti ukloniti. Stoga bi odluku o dopuštanju određene vrste događanja trebalo donijeti na temelju **pomne procjene rizika**¹¹. Pri pokretanju kulturnih aktivnosti koje su prethodno obustavljene **države članice trebale bi uzeti u obzir pokazatelje iz tablica 1. (na razini stanovništva)¹², 2. (na razini pojedinaca) i 3. (na razini kulturnih ustanova)¹³.**

Tablica 1.: Pokazatelji na razini stanovništva

Pokazatelj	Pojedinosti
Kontekst epidemiološke situacije	Cirkulacija virusa u zajednici izravno utječe na rizik od mogućeg prijenosa u bilo kojem okruženju, uključujući kulturne ustanove.
Procijepljenost na razini	Visoka procijepljenost na razini stanovništva, u prvom redu skupina

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0035>

¹¹ Za organizatore masovnih okupljanja razvijen je alat za procjenu rizika: <https://www.who.int/publications/i/item/10665-333185>; [Europski centar za prognozu bolesti COVID-19](#) također može pomoći u planiranju većih događanja davanjem prognoza o izbijanju bolesti.

¹² Podaci o kontekstu epidemiološke situacije dostupni su na [stranicama ECDC-a s pregledom tjednih podataka o bolesti COVID-19 po zemljama](#); podaci o procijepljenosti dostupni su u pregledniku stranice ECDC-a [COVID-19 vaccine tracker](#), a informacije o cirkulaciji varijanti virusa u pregledniku stranice ECDC-a [SARS-CoV-2 variants dashboard](#).

¹³ Ostale informacije i pokazatelji koji mogu pomoći u procjeni rizika uključuju: a) podatke o ishodima prijenosa virusa SARS-CoV-2 s kulturnih pilot-događanja; b) podatke o riziku prijenosa virusa SARS-CoV-2 za potpuno cijepljene pojedince koji sudjeluju u srednje velikim do velikim okupljanjima pojedinaca s miješanim ili nepoznatim statusom cijepljenja, uz potpuno poštovanje pravila EU-a o privatnosti i zaštiti podataka; i c) podatke o riziku od zaraze virusom SARS-CoV-2 za necijepljene i prethodno zaražene pojedince koji sudjeluju u srednje velikim do velikim okupljanjima pojedinaca s miješanim ili nepoznatim statusom cijepljenja, uz potpuno poštovanje pravila EU-a o privatnosti i zaštiti podataka.

stanovništva	izloženih povećanom riziku od težeg oblika bolesti COVID-19, smatra se jedinim održivim pristupom ukidanju mjera i ponovnom otvaranju društva, uključujući kulturne ustanove.
Cirkulacija varijanti koje izazivaju zabrinutost otpornih na cjepivo	Rizik prijenosa virusa od cijepljenih ili prethodno zaraženih pojedinaca može biti veći na područjima na kojima se u zajednici prenose varijante otporne na cjepivo .

Tablica 2.: Pokazatelji na razini pojedinaca

Pokazatelj	Pojedinosti
Kombinacija dobi i postojećeg zdravstvenog stanja	Faktori rizika od težeg oblika bolesti COVID-19 su dob veća od 60 godina i postojeći zdravstveni problemi . Primjeri takvih problema su hipertenzija, dijabetes, kardiovaskularne bolesti, kronična bolest dišnog sustava, kronična bolest bubrega, oslabljen imunostani sustav, rak i pretilost.
Testiranje, status cijepljenja i prethodno zaraženi pojedinci	Negativan brzi antigenski test na ulazu u određeno mjesto događanja može smanjiti rizik od ulaska zaraženih osoba. Osobe koje su cijepljene predstavljaju ograničen rizik za prenošenje bolesti COVID-19 drugim posjetiteljima i sudionicima. Osobe za koje postoji dokaz o prethodnoj zarazi također predstavljaju nizak rizik za prijenos. Nije sigurno koliko dugo traje zaštitni učinak od prethodne zaraze. Pozitivni testovi na antitijela ne smatraju se odgovarajućim dokazom za neširenje infekcije te se stoga ne bi trebali upotrebljavati kao dokaz za ulazak na događanja i sudjelovanje u kulturnim aktivnostima ¹⁴ .
Provedba mjera nefarmaceutске intervencije	Izbjegavanje fizičkog kontakta i održavanje fizičkog razmaka od jednog do dva metra smatra se ključnom preventivnom mjerom. U Europi i svijetu uvelike se promiče ograničavanje fizičkih i socijalnih kontakata. Upotreba maski za lice smanjuje mogućnost prijenosa u manjoj ili umjerenom mjeri pa se može upotrebljavati kao dopunska mjera za smanjenje prijenosa u zatvorenim i otvorenim prostorima u kojima je okupljen velik broj ljudi. Za vrijeme pandemije izričito se preporučuje pridržavanje mjera za higijenu dišnih putova kao dobra praksa za sprečavanje svih bolesti koje se mogu prenijeti izravnim kontaktom s respiratornim izlučevinama. Jednako se tako preporučuje pridržavanje odgovarajućih mjera za higijenu ruku radi sprečavanja svih bolesti koje se mogu prenijeti izravnim kontaktom s respiratornim izlučevinama i fekalnim česticama ili oralnim putem.

Tablica 3.: Pokazatelji na razini kulturnih ustanova

Pokazatelj	Pojedinosti
Vrsta događanja	Događanja na otvorenom manje su rizična od događanja u zatvorenim prostorima i trebalo bi im dati prednost kad je to moguće. U zatvorenim prostorima trebalo bi osigurati optimalnu ventilaciju u skladu s primjenjivim građevinskim propisima, uzimajući u obzir veličinu prostora događanja i broj posjetitelja/sudionika.
Raspodjela ljudi	Virus SARS-CoV-2 ponajprije se prenosi u masama ljudi . Isto tako, u situacijama u kojima se sudionici kreću (u usporedbi s događanjima na kojima ljudi sjede) teže je osigurati odgovarajuće ograničavanje fizičkih i socijalnih kontakata. Zadana sjedeća mjesta imaju dodanu vrijednost ako je potrebno praćenje kontakata.
Veličina događanja	Veličina događanja izravno je povezana sa složenošću mogućeg praćenja

¹⁴ <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/use-antibody-tests-sars-cov-2-context-digital-green-certificates>

kontakata ako se naknadno otkriju pozitivni slučajevi. Praćenje kontakata nakon događanja s velikim brojem sudionika može biti otežano.

c) *Mjere koordinacije i komunikacije*

Ključno je uspostaviti mehanizme za koordinaciju i komunikaciju među tijelima i gospodarskim subjektima u kulturnom sektoru, ali i između lokalnih i nacionalnih/regionalnih vlasti. Važno je da se javnost digitalnim i drugim sredstvima obavijesti o riziku jer ih se na taj način informira o lokalnoj situaciji, mjerama kojih se trebaju pridržavati u slučaju sumnje na zarazu, pristupu zdravstvenoj skrbi itd., posebno kad je riječ o velikim događanjima ili ustanovama koji privlače publiku iz drugih regija ili zemalja. Za potporu sektoru ključni su nedvosmislene smjernice i jasnoća u pogledu vremenskog rasporeda mjera koje stupaju na snagu ili se ublažavaju.

d) *Strog nadzor i trajno praćenje*

Na temelju događanja organiziranih u cijelom EU-u ispituju su zahtjevi povezani sa sudjelovanjem i praćenjem kontakata sudionika kako bi se utvrdilo mogu li se takva događanja organizirati na siguran način¹⁵. Ta ispitivanja pokazuju da bi države članice trebale nastaviti razmatrati uvjete pod kojima će dopuštati ulazak na kulturna događanja, u kombinaciji s prethodno navedenom procjenom rizika. Strog nadzor i praćenje trebali bi se primjenjivati na sva masovna okupljanja kako ta događanja ne bi postala masovni izvori zaraze.

2. Preporuke za zdravstvene protokole kulturnih ustanova

Osim procjena rizika ECDC-a i preporuka relevantnih zdravstvenih tijela, ponajprije Svjetske zdravstvene organizacije, preporuke navedene u nastavku trebale bi se koristiti kao **smjernice za izradu i provedbu mjera i protokola** u državama članicama kako bi se omogućio nastavak pružanja kulturnih usluga i održavanja događanja. Cilj im je poduprijeti **koordinirani pristup** u skladu s posebnim nacionalnim/regionalnim/lokalnim uvjetima te omogućiti **sigurnije uvjete** za publiku, kulturne djelatnike i radnike **primjenom zdravstvenih protokola za CCSI**.

Pri izradi mjera i protokola za kulturne ustanove države članice potiču se na sljedeće:

¹⁵ Rezultati studija, kao što je studija Tehničkog sveučilišta u Berlinu o zarazama aerosolnim česticama na kulturnim mjestima (GCF 2/2021 – službena poveznica: <http://dx.doi.org/10.14279/depositonce-11401>), služe kao znanstvena osnova za poticanje nastavka kulturnih aktivnosti. Rezultati istraživanja koje je u prosincu 2020. objavio Institut Pasteur pokazuju da su kulturna događanja imala minimalnu ulogu u širenju virusa: za samo 2,2 % slučajeva zaraze sumnja se (ali nije dokazano) da su proizašli iz sudjelovanja na kulturnom događanju. [Vidjeti citat na stranici 7., predzadnji stavak tog dokumenta, dostupan samo na francuskom jeziku.](#) Dva ključna primjera sigurnih kulturnih pilot-događanja: pilot-događanje u Barceloni 27. ožujka: [https://www.thelancet.com/journals/laninf/article/PIIS1473-3099\(21\)00268-1/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/laninf/article/PIIS1473-3099(21)00268-1/fulltext); koncert u Accor Areni u Parizu 29. svibnja (https://www.culturematin.com/publics/securite-accueil/live-le-concert-test-de-l-accor-hotel-arena-s-est-il-bien-passe.html?nl=103306&utm_source=email&utm_id=219248&utm_campaign=newsletter-2021-06-03).

Drugi primjeri dostupni su ovdje: <https://creativesunite.eu>.

- blisku suradnju s dionicima i prilagođenost i razmjernost mjera u odnosu na veličinu i prirodu usluge. Države članice trebale bi razmotriti pružanje potpore za provedbu tih mjera,
- provođenje redovite ponovne evaluacije i prilagodbe mjera radi zaštite publike i radnika uzimajući u obzir sva relevantna stručna znanja i razmatranja i trenutačnu razinu potreba javnog zdravlja,
- usku međusektorsku koordinaciju lokalnih i/ili nacionalnih tijela nadležnih za javno zdravlje i kulturnih ustanova kako bi se osiguralo da su svi relevantni dionici na određenom zemljopisnom području upoznati s najnovijim propisima, da se ti propisi primjenjuju i da se njihova primjena prati, i
- jednaku primjenu predloženih mjera i protokola na kulturne ustanove bez obzira na to jesu li državne, privatne, samoupravne ili nekog drugog oblika.

Preporučuju se sljedeće mjere¹⁶:

- 1) Države članice trebale bi i dalje primjenjivati strateški, postupan pristup, počevši od postupnog otvaranja i ograničenog broja sudionika. Taj se broj može povećavati ako se epidemiološka situacija ne pogorša (uključujući povećanu cirkulaciju varijanti koje izazivaju zabrinutost) i ako se procijepljenost dovoljno poveća.
- 2) Kulturne ustanove trebale bi imati plan pripravnosti kojim se utvrđuju mjere za sprečavanje prijenosa virusa SARS-CoV-2 tijekom događanja / u objektu. Svaki član osoblja u svakom trenutku treba imati pristup posebnom akcijskom planu u kojem se detaljno navode uloge i odgovornosti osoblja. Taj bi plan trebao uključivati protokole o mjerama u slučaju otkrivanja slučajeva bolesti COVID-19.
- 3) Poslodavci u kulturnim ustanovama trebali bi osigurati da osoblje može slijediti što više preporuka za nefarmaceutске intervencije protiv bolesti COVID-19. To može uključivati odgovarajuće zaštitne mjere, smanjenje broja osoblja u objektu, smanjenje broja i trajanja fizičkih kontakata s drugima, omogućavanje rada na daljinu, stanke u različito vrijeme, maksimalnu upotrebu elektroničke komunikacije i osiguravanje odgovarajućeg osposobljavanja za sve zaposlenike¹⁷.
- 4) Poslodavci bi svojim zaposlenicima trebali olakšati pristup cijepljenju protiv bolesti COVID-19 u skladu s nacionalnim planovima i poticati ih na cijepljenje jer osoblje kulturnih ustanova dolazi u kontakt s javnošću i drugim osobljem.
- 5) Javnost bi prije dolaska i na licu mjesta trebala dobiti sve potrebne informacije na pristupačan način, među ostalim digitalnim sredstvima, o najnovijim smjernicama lokalnih tijela nadležnih za javno zdravlje i posebnim mjerama na mjestu održavanja događanja.

¹⁶ S obzirom na epidemiološku situaciju, najnovija brza procjena rizika ECDC-a (od 10. lipnja 2021.): <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-sars-cov-2-circulation-variants-concern>

¹⁷ <https://osha.europa.eu/hr/themes/covid-19-resources-workplace>

- 6) Pristup kulturnim ustanovama mogao bi se uvjetovati predočenjem potvrde o negativnom testu na COVID-19 (RT-PCR test ili brzi antigenski test) i/ili o cijepljenju i/ili preboljenju bolesti COVID-19 u određenom razdoblju, tj. slično kao digitalna potvrda EU-a o COVID-u. Ustanove također mogu razmotriti provođenje brzih antigenskih testova pri ulasku, ako je to izvedivo. Ovisno o lokalnoj epidemiološkoj situaciji (npr. cirkulacija varijanti otpornih na cjepivo), taj bi se zahtjev mogao proširiti i na potpuno cijepljene osobe.
- 7) Organizatori bi trebali od sudionika dobiti podatke za kontakt za potrebe praćenja kontakata. Mjere praćenja kontakata trebale bi biti strogo ograničene na potrebe borbe protiv bolesti COVID-19. Ustanove bi sudionicima trebale skrenuti pozornost na mogućnost upotrebe mobilnih aplikacija za praćenje kontakata jer su korisne za obavješćivanje o kontaktu s osobama koje se razbole nakon događanja. Mnoge države članice osigurale su takve aplikacije, koje funkcioniraju u skladu sa zajedničkim paketom instrumenata EU-ove mreže e-zdravstva o mobilnim aplikacijama za potporu praćenju kontakata u borbi protiv bolesti COVID-19, a neke ih i unaprjeđuju dodatnim funkcionalnostima, npr. digitalnim praćenjem kontakata radi obavješćivanja sudionika velikih događanja koja se pokazuju masovnim izvorima zaraze.
- 8) Trebalo bi pratiti sudionike velikih događanja te utvrditi i istražiti izbijanja bolesti kako bi se unaprijedio pristup organizaciji sigurnog ponovnog otvaranja kulturnih aktivnosti.
- 9) Objekti bi trebali provoditi ciljane mjere kako bi se osiguralo ograničavanje socijalnih kontakata u zajedničkim prostorima u kojima će ljudi vjerojatno dulje boraviti (više od 15 minuta), primjerice ograničiti dopušteni broj gostiju u svakom zajedničkom prostoru (npr. restoranima, kafićima, barovima, predvorjima) ili osoba koje čekaju u redu unutar ili ispred objekta. Ako se ograničavanje socijalnih kontakata ne može u potpunosti poštovati, preporučuje se da sudionici nose maske za lice čak i ako je događanje organizirano na otvorenom.
- 10) Osim ograničavanja socijalnih kontakata, trebalo bi provoditi posebne osobne zaštitne mjere (npr. higijenu ruku i dišnih putova) te postupke za čišćenje i dezinfekciju¹⁸.
- 11) Higijena ruku ključna je nefarmaceutska intervencija, čiju je važnost potrebno jasno priopćiti. Objekti bi trebali osigurati jednostavan pristup prostorima za pranje ruku opskrbljenima tekućim sapunom, jednokratnim papirnatim ručnicima ili automatskim sušilima za ruke te alkoholnim otopinama za dezinfekciju ruku.
- 12) Maske za lice koje nose i posjetitelji i osoblje trebale bi se smatrati dopunskom mjerom (ako se ne može osigurati udaljenost od jednog do dva metra), a ne zamjenom za osnovne preventivne mjere. Organizatorima, osoblju i publici treba objasniti važnost i pravilnu upotrebu maski, posebno ako se ne može održavati dovoljna fizička udaljenost¹⁹.

¹⁸ *Guidelines for the implementation of non-pharmaceutical interventions against COVID-19* (Smjernice za provedbu nefarmaceutskih intervencija protiv bolesti COVID-19) <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/covid-19-guidelines-non-pharmaceutical-interventions>

¹⁹ *Using face masks in the community: first update – Effectiveness in reducing transmission of COVID-19* (Korištenje maski za lice, prvo ažuriranje – Djelotvornost u smanjenju prijenosa bolesti COVID-19), ECDC: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/using-face-masks-community-reducing-covid-19-transmission>

- 13) Za zatvorene prostore preporučuje se učestalija izmjena zraka i što veći dovod vanjskog zraka, bilo prozračivanjem ili mehaničkom ventilacijom, ovisno o objektu²⁰.
- 14) Od ključne je važnosti što češće čišćenje površina koje se često dodiruju (najmanje jednom dnevno, a po mogućnosti i češće)²¹.
- 15) Potrebno je temeljito pratiti i nadzirati jesu li svi zahtjevi ispunjeni.

III. Mjere za potporu održivom oporavku kulturnih sektora

Ponovno otvaranje kulturnih objekata trebalo bi popratiti nizom mjera kako bi se osigurao **održiv oporavak i otpornost cijelog sektora u skladu s nedavno ažuriranom industrijskom strategijom EU-a²² i s pravilima o državnim potporama**. Države članice mogle bi koristiti te mjere u bliskoj suradnji s kulturnim sektorima i podsektorima kako bi doprinijele njihovom oporavku i otpornosti.

a) *Alati EU-a za olakšavanje ponovnog otvaranja*

Na zahtjev Komisije Europski odbor za normizaciju (CEN) predložio je zdravstvene i sigurnosne protokole kako bi se spriječilo širenje bolesti COVID-19 u turističkom ekosustavu; oni se posebno odnose na određene kulturne sektore. Ta inicijativa uključuje i posebnu oznaku, **Europski pečat sigurnosti turizma u kontekstu COVID-a 19**, koju države članice mogu staviti na raspolaganje. Države članice mogu pomoći kulturnim organizacijama koje zanima pečat sigurnosti da iskoriste razne mogućnosti financiranja koje EU nudi za turizam i kulturu kako bi pokrile moguće troškove povezane s njegovom provedbom²³.

Države članice potiče se da u okviru nacionalnih rješenja odluče primjenjivati **digitalnu potvrdu EU-a o COVID-u²⁴** za siguran pristup kulturnim događanjima i sudjelovanje u kulturnim aktivnostima²⁵. Uz digitalnu potvrdu EU-a o COVID-u građani će lakše obavljati formalnosti povezane s putovanjem u druge države članice i sudjelovanjem u kulturnim događanjima.

Države članice trebale bi iskoristiti mogućnosti internetske platforme „**Re-open EU**”²⁶. Ta platforma sadržava ključne informacije, među ostalim o otvaranju kulturnih okruženja, na

²⁰ *Heating, ventilation and air-conditioning systems in the context of COVID-19: first update* (Sustavi grijanja, ventilacije i klimatizacije u kontekstu bolesti COVID-19, prvo ažuriranje), ECDC: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/heating-ventilation-air-conditioning-systems-covid-19>

²¹ <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19>

²² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_hr. U industrijskoj strategiji EU-a taj je sektor prepoznat kao jedan od 14 industrijskih ekosustava za uključiv i održiv oporavak i dvostruku (zelenu i digitalnu) tranziciju gospodarstva EU-a.

²³ https://ec.europa.eu/growth/content/new-european-tourism-covid-19-safety-seal-available_hr. Tim novim sporazumom radionice CEN-a za turističku industriju utvrđuju se i protokoli za muzeje, lokalitete baštine, noćne klubove, izvedbenu umjetnost i izložbe.

²⁴ [EU digital COVID certificate – Consilium \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/digital-certificates/)

²⁵ To će se provesti utvrđivanjem pravne osnove za obradu osobnih podataka u nacionalnom pravu, koje mora biti u skladu sa zakonodavstvom Unije o zaštiti podataka.

²⁶ [Re-open EU \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/re-open-eu/)

temelju kojih Europljani mogu pouzdano planirati svoja putovanja. Države članice trebale bi nastaviti za tu platformu pružati pravodobne i potvrđene informacije o kulturnim okruženjima.

Lokalne uprave potiču se na upotrebu aplikacije „**Cultural gems**”²⁷, otvorene platforme za mapiranje kulturnih i kreativnih mjesta u Europi, kako bi posjetiteljima pružale informacije o kulturi na različitim lokalitetima i podupirale kulturni turizam. Lokalna tijela mogla bi uključiti lokalno stanovništvo u proces mapiranja.

b) Komunikacija s izgubljenom publikom kao put prema obnavljanju povjerenja

Države članice trebale bi pomoći u osmišljavanju i olakšati provedbu novih poslovnih modela i inovativnih programa koji bi kulturnim i kreativnim sektorima mogli olakšati izlazak iz krize.

Ti sektori isprobavaju **novе oblike komunikacije s publikom putem digitalnih tehnologija**, na primjer u audiovizualnom sektoru, u kojem kina surađuju s internetskim platformama, ili u području izvedbenih umjetnosti i glazbe. U više su sektora organizatori festivala osmislili inovativne internetske modele kako bi doprli do publike.

U okviru programa Kreativna Europa pokrenut je novi alat „**Perform Europe**” za potporu inovativnoj, uključivoj i održivoj distribuciji djela u sektoru izvedbene umjetnosti. Taj alat može koristiti i umjetnicima za organizaciju turneja²⁸. Inovativan program za potporu **održivom oporavku europskog glazbenog sektora** također će biti dostupan 2021.²⁹

c) Isprobavanje novih načina promicanja kulturnog sadržaja i prilagodba promjenama u ponašanju publike

Države članice trebale bi pomoći sektoru u prilagodbi novim društvenim potrebama nakon pandemije kombiniranjem mjera usmjerenih na digitalno i fizičko okruženje. Trebalo bi promovirati mjere za olakšavanje razumijevanja i privlačenje digitalne publike.

U drugoj polovini 2021. Komisija će osnovati **stručnu skupinu za razumijevanje digitalne publike**, koja će se usredotočiti na analizu iskustva iz prakse povezane s bolešću COVID-19 i inovativne načine zadržavanja postojeće i privlačenja nove publike na internetu. Države članice potiču se na pružanje stručnog znanja toj skupini i na provedbu relevantne dobre prakse koja proistekne iz njezina rada.

d) Prilagodba kulturne ponude posebnim ciljevima i različitim okruženjima te jačanje veze između kulture i dobrobiti

Države članice potiču se na **jačanje povezanosti između kulture, obrazovanja i dobrobiti**. Trebale bi podupirati taj sektor u nastojanjima da odgovori na potrebe skupina koje su posebno

²⁷ <https://culturalgems.jrc.ec.europa.eu>

²⁸ **Perform Europe**

²⁹ 2020 Preparatory action Music Moves Europe: Innovative support scheme for a sustainable music ecosystem (Pripremno djelovanje za 2020. – Glazba pokreće Europu: Inovativni program potpore za održiv glazbeni ekosustav).

pogođene pandemijom te osigurati da ranjive skupine imaju pristup kulturi. Komisija je objavila poziv za potporu razvoju politika odozdo prema gore u području kulture i dobiti³⁰.

e) Olakšavanje ulaganja u strategije kojima se promiču održivost i otpornost sektora

Bitno je da države članice u potpunosti iskoriste **Mehanizam za oporavak i otpornost**³¹ kako bi se omogućio oporavak od negativnih posljedica pandemije i povećala otpornost CCSI-ja na buduće krize rješavanjem strukturnih problema s kojima se suočava.

Države članice trebale bi i **blisko surađivati s regijama i lokalnim tijelima** kako bi što bolje iskoristile mogućnosti za kulturu povezane s kohezijskom politikom za programsko razdoblje 2021.–2027.³²

Države članice trebale bi i dalje **istraživati mogućnosti dodatnog financiranja kulturne baštine**. Zajedno s kulturnim institucijama trebale bi razmotriti na koji se način primjeri najbolje prakse, koje je Komisija nedavno utvrdila, mogu promovirati i provoditi u cijelom EU-u³³.

Države članice trebale bi istražiti i mjere za upotrebu **mješovitih izvora financiranja** radi smanjenja dodatnog financijskog opterećenja povezanog s ponovnim otvaranjem (npr. troškovi primjene zdravstvenih protokola i provedbenih mjera kao što su osposobljavanje osoblja i komunikacija s publikom).

f) Ulaganje u vještine, digitalno osposobljavanje i izgradnju digitalnih kapaciteta

Države članice i CCSI potiču se na **promicanje novih modela osposobljavanja, uzajamnog učenja i usavršavanja** kako bi se kulturnim djelatnicima pružile nove vještine potrebne za digitalni oporavak.

Na razini EU-a „**pakt za vještine**”³⁴ dionicima će olakšati pristup informacijama. Programom vještina za Europu³⁵ podupiru se digitalne vještine, uključujući ubrzane digitalne tečajeve za MSP-ove i program „digitalni volonteri” za usavršavanje postojeće radne snage MSP-ova u digitalnim područjima.

U okviru programa **Kreativna Europa** kulturni djelatnici i dalje će se poticati na stjecanje potrebnih vještina kako bi u potpunosti iskoristili mogućnosti digitalnih tehnologija za kreativne i poslovne svrhe. U okviru potprograma Kultura potpora razvoju digitalnih alata za poticanje

³⁰ [Pripremno djelovanje – Razvoj politika odozdo prema gore u području kulture i dobiti u EU-u Kultura i kreativnost \(europa.eu\)](#)

³¹ [Mehanizam za oporavak i otpornost Europska komisija \(europa.eu\)](#)

³² [Kohezijska politika za razdoblje 2021.–2027. – Regionalna politika – Europska komisija \(europa.eu\)](#)

³³ Komisija je na [radionici](#) o dodatnom financiranju kulturne baštine održanoj u siječnju 2021. pomogla u utvrđivanju načina za povećanje financiranja za kulturu i kulturnu baštinu osim javnih subvencija. Utvrđeno je i objavljeno više od 100 primjera dobre prakse. Dodatne informacije dostupne su u okviru dva projekta koja financira EU: Kružni modeli za poticanje ulaganja u prilagodljivu ponovnu uporabu kulturne baštine (CLIC) – financiran u okviru programa Obzor 2020.; i Financiranje učinka vrednovanja kulturne baštine na regionalni razvoj (FINCH) – financiran u okviru programa Interreg. Više informacija na: <https://ec.europa.eu/culture/cultural-heritage/funding-opportunities-cultural-heritage>

³⁴ [Pakt za vještine – Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje – Europska komisija \(europa.eu\)](#)

³⁵ [EUR-Lex - 52016DC0381 - HR - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

transformacije i jačanje konkurentnosti 2021. utvrđena je kao mogući prioritet za sve sektore i dio izgradnje relevantnih kapaciteta, posebno za stručnjake u području glazbe i kulturne baštine. Aktivnostima za razvoj vještina i talenata u okviru potprograma MEDIA programa Kreativna Europa nastaviti će se podupirati audiovizualni stručnjaci.

Novi program **Digitalna Europa**³⁶ bit će ključan resurs koji će državama članicama i CCSI-ju omogućiti stvaranje sinergija među digitalnim upraviteljima i bržu izgradnju digitalnih kapaciteta.

Države članice potiču se na praćenje razvoja i rezultata **projekta CHARTER**, aktualnog **Saveza za sektorske vještine u okviru programa Erasmus+** u području kulturne baštine³⁷.

g) Diseminacija podataka i daljnje aktivnosti povezane s pilot-događanjima

Države članice potiču se na **prikupljanje i diseminaciju podataka** o rezultatima i sigurnosti kulturnih pilot-događanja kako bi se podržala razmjena informacija u cijelom CCSI-ju i, prema potrebi, sa znanstvenom zajednicom.

h) Povećana sredstva u okviru novih programa EU-a

Države članice trebale bi **informirati CCSI o novim mogućnostima financiranja** u okviru nove generacije različitih programâ EU-a (2021.–2027.). Tijela i organizacije u kulturnom sektoru trebalo bi poticati na korištenje mogućnosti programa kao što su **Kreativna Europa i Obzor Europa**, čija su proračunska sredstva namijenjena CCSI-ju znatno povećana. Kako bi se odgovorilo na najhitnije potrebe tog sektora, ubrzat će se potpora iz povećanih sredstava programa Kreativna Europa te će se 2021. i 2022. staviti na raspolaganje 728 milijuna EUR.

Na temelju interaktivnog internetskog alata razvijenog u proljeće 2021. za audiovizualni i medijski sektor Komisija će u jesen 2021. objaviti poseban internetski **vodič o financiranju kulture u EU-u, s podacima o više od 15 fondova EU-a**, a države članice i dionike potiče se na njegovo korištenje.

i) Stope PDV-a i druge mjere

Države članice potiče se da uzimaju u obzir okolnosti u kojima djeluju kulturni radnici, posebno kad je riječ o umjetnicima i ostalima u tom sektoru čija su radna mjesta iznimno nesigurna. Radi poticanja prijelaza na digitalniji i održiviji kulturni ekosustav države članice mogu primjenjivati različite mjere, od ulaganja do **subvencija**, u skladu s pravilima o državnim potporama, kako bi se **pomoglo u očuvanju** radnih mjesta i prava radnika u CCSI-ju. Prije svega, države članice već imaju mogućnost primjene niže stope PDV-a za usluge u kulturnom sektoru, pa tako mogu odabrati **najprikladnije stope PDV-a** kao potporu tom sektoru.

Kad je riječ o **državnim potporama, Privremeni okvir** u svrhu podrške gospodarstvu u odgovoru na krizu uzrokovanu bolešću COVID-19³⁸ obuhvaća sve sektore, uključujući CCSI.

³⁶ DIGITALEUROPE – glas europskog industrijskog sektora u digitalnoj transformaciji.

³⁷ [Početna stranica – CHARTER \(charter-alliance.eu\)](http://charter-alliance.eu)

³⁸ [EUR-Lex - 52020XC0320\(03\) - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://eur-lex.europa.eu)

Većina prijavljenih programa obuhvatila je niz sektora pa nije moguće odrediti točan iznos bespovratnih sredstava dodijeljenih CCSI-ju na temelju tog okvira. Međutim, do kraja svibnja 2021. iznos prijavljenih posebnih programa državnih potpora za CCSI kretao se oko 268 milijuna EUR³⁹.

j) Radni uvjeti umjetnika

Status i radni uvjeti umjetnika bit će važna tema kad je riječ o suradnji EU-a u području kulture. Komisija je u travnju 2021. organizirala događanje „Glasovi kulture” s 47 organizacija iz kulturnog i kreativnog sektora radi razmjene mišljenja,⁴⁰ a **nova skupina stručnjaka iz država članica** započet će s radom u jesen 2021. Komisija će i dalje održavati **sektorski socijalni dijalog s organizacijama u području izvedbenih umjetnosti** u okviru Odbora za javne izvedbe⁴¹. Komisija je pokrenula i **studiju EU-a o zdravlju i dobrobiti autora glazbe**⁴².

IV. Daljnji koraci

Komisija potiče države članice da se koriste smjernicama iz ove Komunikacije. Isto tako, olakšavat će pravodobnu razmjenu informacija o provedbi mjera za sigurno ponovno otvaranje kulturnih sektora u Europi između Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti i predstavnika država članica. Na razini EU-a organizirat će se usmjerena rasprava s CCSI-jem o primjeni ovih preporuka, o rezultatima ispitivanja te njihovoj važnosti za sigurno i održivo ponovno otvaranje predmetnih sektora. Ishodi tih rasprava trebali bi također poslužiti kao temelj za buduću suradnju EU-a u području kulture.

³⁹ Popis donesenih odluka na temelju Privremenog okvira dostupan je na: Tržišno natjecanje – Državne potpore – Pravila o državnim potporama i koronavirus – Europska komisija (europa.eu)

⁴⁰ Status i radni uvjeti umjetnika i djelatnika u kulturnom i kreativnom sektoru – Glasovi kulture

⁴¹ Sektorski socijalni dijalog – Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje – Europska komisija (europa.eu)

⁴² <https://ec.europa.eu/culture/sectors/music/music-moves-europe>